

Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип
С. Македонија

Воронешки државен универзитет
Русија

Университет имени Гоце Делчева,
г. Штип, С. Македония

Воронежский государственный университет
Россия

Goce Delcev University in Stip,
N. Macedonia

Voronezh State University
Russia

Петта меѓународна научна конференција

Пятая международная научная конференция

Fifth International Scientific Conference

ФИЛКО FILKO

ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ

ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ

PHILOLOGY, CULTURE AND EDUCATION

ЗБОРНИК НА ТРУДОВИ
СБОРНИК СТАТЕЙ
CONFERENCE PROCEEDINGS

8-9 октомври 2020 / 8-9 октябрия 2020 / 8-9 October 2020

Штип

Штип

Stip

Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип
С. Македонија
Универзитет имени Гоце Делчева, г. Штип,
С. Македонија
Goce Delcev University in Stip,
N. Macedonia

Воронешки државен универзитет
Русија
Воронежский государственный университет
Россия
Voronezh State University
Russia

Петта меѓународна научна конференција

Пятая международная научная конференция

Fifth International Scientific Conference

**ФИЛКО
FILKO**

ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ

ФИЛОЛОГИЯ, КУЛЬТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ

PHILOLOGY, CULTURE AND EDUCATION

**ЗБОРНИК НА ТРУДОВИ
СБОРНИК СТАТЕЙ
CONFERENCE PROCEEDINGS**

8-9 октомври 2020 | 8-9 октябрия 2020 | 8-9 October 2020

Штип

Штип

Stip

ЗБОРНИК НА ТРУДОВИ
СБОРНИК СТАТЕЙ
CONFERENCE PROCEEDINGS

ФИЛКО
FILKO

Јазично уредување

Даница Атанасовска-Гаврилова (македонски јазик)
Марјана Розенфелд (руски јазик)
Билјана Иванова (англиски јазик)
Снежана Кирова (англиски јазик)
Татјана Уланска (англиски јазик)

Техничко уредување

Костадин Голаков
Наташа Сарафова
Ирина Аржанова
Кире Зафиров

Адреса на организацискиот комитет:

Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип

Филолошки факултет

ул. „Крсте Мисирков“ бр. 10-А

Пош. фах 201, Штип - 2000, Р. Македонија

Воронешки државен универзитет

Филолошки факултет

г. Воронеж, пл. Ленина, 10, корпус 2, к. 34, Русија

CIP - Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека “Св. Климент Охридски”, Скопје
316.7(062)

МЕЃУНАРОДНА научна конференција филологија, култура и образование (5 ;
2020 ; Штип)

Зборник на трудови / Петта меѓународна научна конференција ФИЛКО
филологија, култура и образование, 8-9 октомври 2020, Штип = Сборник
статей / Пятая международная научная конференция ФИЛКО филология,
культура и образование, 8-9 октября 2020, Штип = Conference proceedings
/ Fifth International scientific conference FILKO philology, culture and
education, 8-9 October 2020, Stip. - Штип : Универзитет “Гоце Делчев”,
2021. - 465 стр. ; 21 см

Трудови на мак., рус. и англ. јазик. - Библиографија кон трудовите

ISBN 978-608-244-787-2

1. Напор. ств. насл.

а) Културологија -- Собири

COBISS.MK-ID 52932613

ОРГАНИЗАЦИСКИ КОМИТЕТ

Драгана Кузмановска, Филолошки факултет при УГД
Жана Грачева, Филолошки факултет при ВГУ
Весна Коцева, Филолошки факултет при УГД
Татјана А. Тернова, Филолошки факултет при ВГУ
Виолета Димова, Филолошки факултет при УГД
Генадиј Ф. Ковалов, Филолошки факултет при ВГУ
Костадин Голаков, Филолошки факултет при УГД
Лариса В. Рибачева, Филолошки факултет при ВГУ

МЕЃУНАРОДЕН ПРОГРАМСКИ КОМИТЕТ

Виолета Димова (Македонија)
Даниела Коцева (Македонија)
Драгана Кузмановска (Македонија)
Ева Ѓорѓиевска (Македонија)
Марија Кусевска (Македонија)
Силвана Симоска (Македонија)
Татјана Стојановска Иванова (Македонија)
Лариса В. Рибачева (Русија)
Софија Алемпиевиќ (Русија)
Татјана А. Тернова (Русија)
Татјана Атанасоска (Австрија)
Олег Н. Фенчук (Белорусија)
Јулиа Дончева (Бугарија)
Билјана Мариќ (Босна и Херцеговина)
Душко Певуља (Босна и Херцеговина)
Волф Ошлис (Германија)
Волфганг Моч (Германија)
Габриела Б. Клајн (Италија)
Михал Ванке (Полска)
Мајкл Рокланд (САД)
Даниела Костадиновиќ (Србија)
Селена Станковиќ (Србија)
Тамара Валчик-Булиќ (Србија)
Ахмед Ѓуншен (Турција)
Нецати Демир (Турција)
Шерифе Сехер Ерол Чалшкан (Турција)
Карин Руке-Брутен (Франција)
Танван Тонтат (Франција)
Марија Рејес Ферер (Шпанија)
Технички секретар
Нагаша Сарафова
Јована Караниќиќ-Јосимовска
Ирина Аржанова
Главен и одговорен уредник
Драгана Кузмановска

РЕДАКЦИОННЫЙ СОВЕТ

Драгана Кузмановска, Филологический факультет при УГД
Жанна Грачева, Филологический факультет при ВГУ
Весна Коцева, Филологический факультет при УГД
Татьяна А. Тернова, Филологический факультет при ВГУ
Виолета Димова, Филологический факультет при УГД
Геннадий Ф. Ковалев, Филологический факультет при ВГУ
Костадин Голаков, Филологический факультет при УГД
Лариса В. Рыбачева, Филологический факультет при ВГУ

МЕЖДУНАРОДНАЯ РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ

Виолета Димова (Македония)
Даниела Коцева (Македония)
Драгана Кузмановска (Македония)
Ева Ѓергиевска (Македония)
Мария Кусевска (Македония)
Силвана Симоска (Македония)
Татјана Стојановска-Иванова (Македония)
Лариса В. Рыбачева (Россия)
Софья Алемпиевич (Россия)
Татјана А. Тернова (Россия)
Татјана Атанасоска (Австрия)
Олег Н. Фенчук (Беларусь)
Юлиа Дончева (Болгария)
Биљана Марич (Босния и Херцеговина)
Душко Певуля (Босния и Херцеговина)
Вольф Ошлис (Германия)
Волфганг Моч (Германия)
Мария Рейес Феррер (Испания)
Габриелла Б. Клейн (Италия)
Ева Бартос (Польша)
Михал Ванке (Польша)
Майкл Рокланд (США)
Даниела Костадинович (Сербия)
Селена Станкович (Сербия)
Тамара Валчич-Булич (Сербия)
Ахмед Гюншен (Турция)
Неджати Демир (Турция)
Шерифе Сехер Эрол Чалышкан (Турция)
Карин Рукэ-Брутэн (Франция)
Танван Тонтат (Франция)
Ученый секретарь
Нагаша Сарафова
Йована Караникич-Йосимовска
Ирина Аржанова

Главный редактор

Драгана Кузмановска

Языковая редакция

Даница Атанасовска-Гаврилова (македонский язык)

Марьяна Розенфельд (русский язык)

Бильяна Иванова (английский язык)

Снежана Кирова (английский язык)

Татьяна Уланска (английский язык)

Техническое редактирование

Костадин Голаков

Наташа Сарафова

Ирина Аржанова

Кире Зафиров

Адрес организационного комитета

Университет им. Гоце Делчева – Штип

Филологический факультет

ул. „Крсте Мисирков“ д. 10-А

Пош. фах 201, Штип - 2000, Р. Македонија

Воронежский государственный университет

Филологический факультет

г. Воронеж, пл. Ленина, 10, корпус 2, к. 34, Россия

Э-почта: filko.conference@gmail.com

Веб-сайт: <http://js.ugd.edu.mk./index.php/fe>

EDITORIAL STAFF

Dragana Kuzmanovska, Faculty of Philology, UGD
Zhana Gracheva, Faculty of Philology, VGU
Svetlana Jakimovska, Faculty of Philology, UGD
Tatyana A. Ternova, Faculty of Philology, VGU
Violeta Dimova, Faculty of Philology, UGD
Genadiy F. Kovalyov, Faculty of Philology, VGU
Kostadin Golakov, Faculty of Philology, UGD
Larisa V. Rybatcheva, Faculty of Philology, VGU

INTERNATIONAL EDITORIAL BOARD

Daniela Koceva (Macedonia)
Dragana Kuzmanovska (Macedonia)
Eva Gjorgjievska (Macedonia)
Marija Kusevska (Macedonia)
Silvana Simoska (Macedonia)
Tatjana Stojanovska-Ivanova (Macedonia)
Violeta Dimova (Macedonia)
Larisa V. Rybatcheva (Russia)
Sofya Alempijevic (Russia)
Tatyana A. Ternova (Russia)
Tatjana Atanasoska (Austria)
Oleg N. Fenchuk (Belarus)
Yulia Doncheva (Bulgaria)
Biljana Maric (Bosnia and Herzegovina)
Dushko Pevulja (Bosnia and Herzegovina)
Wolf Ochlies (Germany)
Wolfgang Motch (Germany)
Gabiella B. Klein (Italy)
Ewa Bartos (Poland)
Michal Wanke (Poland)
Danijela Kostadinovic (Serbia)
Selena Stankovic (Serbia)
Tamara Valchic-Bulic (Serbia)
Maria Reyes Ferrer (Spain)
Ahmed Gunshen (Turkey)
Necati Demir (Turkey)
Şerife Seher Erol Çalışkan
Karine Rouquet-Brutin (France)
That Thanh-Vân Ton (France)
Michael Rockland (USA)
Conference secretary
Natasha Sarafova
Jovana Karanikic-Josimovska
Irina Arzhanova
Editor in Chief
Dragana Kuzmanovska

Language editor

Danica Atanasovska-Gavrilova (Macedonian)
Maryana Rozenfeld (Russian)
Biljana Ivanova (English)
Snezana Kirova (English)
Tatjana Ulanska (English)

Technical editing

Kostadin Golakov
Natasha Sarafova
Irina Arzhanova
Kire Zafirov

Address of the Organizational Committee

Goce Delcev University - Stip

Faculty of Philology

Krste Misirkov St. 10-A

PO Box 201, Stip - 2000, Republic of Macedonia

Voronezh State University

Faculty of Philology

10 pl. Lenina, Voronezh, 394006, Russia

E-mail: filko.conference@gmail.com

Web-site: <http://js.ugd.edu.mk./index.php/fe>

СОДРЖИНА / СОДЕРЖАНИЕ / CONTENT

1. Suzana R. Bunčić - ANDRIĆ'S EARLY STORIES WITH ELEMENTS OF ALLEGORY AND SATIRE	13
2. Катерина Видова - ГЛАГОЛСКИОТ ПРИЛОГ ВО УЛОГА НА ПРИЛОШКА ОПРЕДЕЛБА ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК И НЕГОВИТЕ АНГЛИСКИ ПРЕВОДНИ ЕКВИВАЛЕНТИ	19
3. Ана Витанова - Рингачева - СОБИРАЧИТЕ НА МАКЕДОНСКОТО НАРОДНО ТВОРЕШТВО ОД ЦЕПЕНКОВ ДО ДЕНЕС (НА 100-ГОДИШНИНАТА ОД СМРТТА НА МАРКО ЦЕПЕНКОВ)	27
4. Бранка Гривчевска - МОДУЛАЦИЈАТА КАКО ПРЕВЕДУВАЧКА ПОСТАПКА ВО МАКЕДОНСКИОТ ПРЕВОД НА РОМАНОТ „ПАЛОМАР“ ОД ИТАЛО КАЛВИНО	33
5. Сашка Грујовска-Миланова - ИНТЕГРАЦИЈА НА ГЕРМАНИЗМИТЕ ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК	43
6. Јованка Денкова - СОЦИЈАЛНИТЕ РАСКАЗИ НА АНТОН ПАВЛОВИЧ ЧЕХОВ И БОРИС БОЈАЦИСКИ	49
7. Марија Ѓорѓиева Димова - ИНТЕРДИСКУРЗИВНИТЕ ДИЈАЛОЗИ НА ЛИРИКАТА.....	57
8. Ивана Ѓорѓиева, Александар Нацов - ГАСТРОНОМСКИ КАРАКТЕРИСТИКИ НА ИСТОЧНИОТ РЕГИОН НА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА.....	69
9. Биљана Иванова, Драгана Кузмановска, Снежана Кирова ПРЕДНОСТИ ПРИ УЗУЧУВАЊЕТО НА СТРАНСКИ ЈАЗИК ОД НАЈМАЛА ВОЗРАСТ	75
10. Билјана Ивановска, Марија Кусевска, Цвета Мартиновска Банде ЈАЗИЧЕН КОРПУС НА МАКЕДОНСКИТЕ ИЗУЧУВАЧИ ПО АНГЛИСКИ И ГЕРМАНСКИ КАКО СТРАНСКИ ЈАЗИЦИ	79
11. Лела Ивановска - КРЕАТИВНОСТА ВО НАСТАВАТА ПО АНГЛИСКИ ЈАЗИК КАКО СТРАНСКИ ЈАЗИК	87
12. Natka Jankova Alagjovska - INTERCULTURAL COMMUNICATION CONGITION OF ENGLISH LANGUAGE TEACHERS IN OUR COUNTRY AND ABROAD	95
13. Сашка Јовановска - УСВОЈУВАЊЕ ВТОР ЈАЗИК- ПЕДАГОШКА ГРАМАТИКА	105
14. Луси Караниколова-Чочоровска - „ПРОСВЕТИТЕЛСТВОТО ВО ЈУЖНОСЛОВЕНСКИТЕ ЛИТЕРАТУРИ“ (ПРЕГЛЕД)	113
15. Карначук Ирина Јурьевна - ПОРЯДОК СЛОВ И ИНВЕРСИЈА КАК СПОСОБИ ВЪРАЖЕНИЯ ЕКСПРЕССИВНОСТИ	119
16. Милена Касапоска-Чадловска - ГРАМАТИКАТА ВО УЧЕБНИЦИТЕ ПО ФРАНЦУСКИ ЈАЗИК ЗА СРЕДНО ОБРАЗОВАНИЕ	123
17. Лидија Ковачева - ДЕМОНОЛОШКИТЕ ПРЕТСТАВИ КАЈ АСИРЦИТЕ И БАБИЛОНЦИТЕ	133
18. Славчо Ковилоски - ПРОТОТИПИ НА ЖЕНСКИ ЛИКОВИ ВО МАКЕДОНСКАТА КНИЖЕВНОСТ И ФОЛКЛОРОТ ОД XIX ВЕК	141
19. Весна Кожинкова - РЕФЕРЕНЦИЈАЛНОСТА ВО РОМАНОТ „МЕМОАРИТЕ НА АЛБЕРТ АЛНШТАН“ ОД КИРЕ ИЛИЕВСКИ.....	149

20. Кристина Костова, Марија Крстева, Наталија Попзарјева, Крсте Илиев, Драган Донеv - ДРАМАТА ВО СРЕДЕН ВЕК КАКО ОСНОВА ЗА ОЗНАЧУВАЊЕ НА КУЛТУРНИОТ ИДЕНТИТЕТ ВО АНГЛИЈА	155
21. Мирјана Коцалева, Александра Стојанова, Билјана Златановска, Наташа Стојковиќ - ПРИМЕНА НА РАЗЛИЧНИ МЕТОДИ НА УЧЕЊЕ НА ИНФОРМАТИЧКИТЕ ПРЕДМЕТИ	163
22. Весна Коцева - ГЛАВНИ КАРАКТЕРИСТИКИ НА КОМУНИКАТИВНИОТ ПРИСТАП	169
23. Весна Коцева, Марија Тодорова - ОСНОВНИ НАЧЕЛА НА ПРИРОДНИОТ ПРИСТАП НА КРЕШЕН И ТЕРЕЛ	177
24. Даниела Коцева, Шукрије Барути, Снежана Мирасчиева - ЈАЗИКОТ И ГОВОРОТ ВО ФУНКЦИЈА НА ОПШТЕСТВЕНА И ИНДИВИДУАЛНА АДАПТАЦИЈА	183
25. Даниела Коцева, Снежана Мирасчиева - РЕФЛЕКСИЈАТА НА ОДДЕЛНИ ТЕЛЕВИЗИСКИ СОДРЖИНИ И ПОЈАВАТА НА НАСИЛСТВО КАЈ ДЕЦАТА	191
26. Драгана Кузмановска, Лидија Ристова, Биљана Иванова МОЌТА НА ФРАЗЕОЛОГИЗМИТЕ ВО СВЕТОТ НА РЕКЛАМИТЕ	199
27. Marija Kusevska - WHERE DIRECTNESS AND INDIRECTNESS RESIDE	207
28. Лидија Лумпова - СООТНОШЕНИЕ ГОЛОСА АВТОРА И ГОЛОСОВ ГЕРОЕВ В ХУДОЖЕСТВЕННИХ СИСТЕМАХ ТОЛСТОГО И ДОСТОЕВСКОГО (НА МАТЕРИАЛЕ РОМАНА -ЭПОПЕИ Л.Н. ТОЛСТОГО «ВОЙНА И МИР», РОМАНОВ Ф.М. ДОСТОЕВСКОГО «ПРЕСТУПЛЕНИЕ И НАКАЗАНИЕ», «ИДИОТ», «БРАТЪЯ КАРАМАЗОВЫ»)	215
29. Ранко Младеноски - ХИПОТЕКСТОТ ВО ПОЕЗИЈАТА НА БЛАЖЕ КОНЕСКИ	223
30. К.А. Нагина - ТВОРЧЕСТВО Л.Н. ТОЛСТОГО В ПРОСТРАНСТВЕ СОВРЕМЕННОГО ФИЛОЛОГИЧЕСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ	233
31. Георгий Недюрмагомедов - ФОРМИРОВАНИЕ МЕТАПРЕДМЕТНЫХ УМЕНИЙ УЧАЩИХСЯ ОСНОВНОЙ ШКОЛЫ В ПРОЦЕССЕ УЧЕБНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ	241
32. Першина Татьяна Ивановна - ОРГАНИЗАЦИЯ ПРОЕКТНО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ОБУЧАЮЩИХСЯ ПО ГЕОГРАФИИ	247
33. Мария Попова - РОЛЬ И ФУНКЦИИ МУЗЕЕВ В ФОРМИРОВАНИИ СОВРЕМЕННОГО ГУМАНИТАРИЯ	253
34. Vesna Prodanovska-Poposka - ACQUIRING PROPER PRONUNCIATION: AN OVERVIEW OF A SET OF EXERCISES FOR IMPROVING ENGLISH LONG /i:/ AND /u:/ VOWELS	259
35. Цветанка Ристова Магловска, Младен Мицевски ИСКУСТВЕНО УЧЕЊЕ КАКО АЛАТКА ЗА ИНСПИРИРАЊЕ НА УЧЕНИЦИТЕ ВО УГОСТИТЕЛСКОТО ОБРАЗОВАНИЕ	265
36. Петја Рогич, Драган Донеv - МИНАТИТЕ ВРЕМИЊА ВО БУГАРСКИОТ И МАКЕДОНСКИОТ ПРЕВОД НА „ВУЈКО ВАЊА“ ОД АНТОН ПАВЛОВИЧ ЧЕХОВ ВО ОДНОС НА МИНАТИТЕ ВРЕМИЊА ВО СРПСКИОТ ПРЕВОД	273

37. Наташа Сарафова - ВЛИЈАНИЕТО НА ГЛОБАЛИЗАЦИЈАТА И КУЛТУРНИТЕ ПОЛИТИКИ ВРЗ ВИДЛИВОСТА НА НАЦИОНАЛНИТЕ КНИЖЕВНОСТИ (Пример : Норвешка книжевност)	281
38. Наташа Сарафова, Марица Тасевска - АСПЕКТИ НА КНИЖЕВНИТЕ ИНДУСТРИИ ВО НОРВЕШКА	291
39. Simona Serafimovska - STRUCTURE OF THE ENGLISH LANGUAGE TEACHERS AT THE UNIVERSITIES IN THE REPUBLIC OF NORTH MACEDONIA	297
40. Елена Владимировна Сидорова - ЛОГИЧЕСКИЕ ОШИБКИ В ПИСЬМЕННЫХ РАБОТАХ УЧАЩИХСЯ	305
41. Александра Стојанова, Мирјана Коцалева, Наташа Стојковиќ, Билјана Златановска - ПРИМЕНА НА VARK МОДЕЛОТ ВО ПРОЦЕСОТ НА УЧЕЊЕ	311
42. Анета Стојановска-Стефанова, Марија Магдинчева-Шопова - ПРЕДИЗВИЦИТЕ ОД ПОЛИТИЧКАТА ГЛОБАЛИЗАЦИЈА ЗА ДРЖАВИТЕ	319
43. Aleksandra P. Taneska, Blagojka Zdravkovska-Adamova CREATING SYLLABUS AND DEVELOPING GRADING CRITERIA FOR MACEDONIAN LANGUAGE FOR PROFESSIONAL PURPOSES AT SEEU ACCORDING TO NEEDS BASED ANALYSIS	327
44. Ольга Тихонова - И.В. ГЁТЕ КАК КИНОПЕРСОНАЖ: К ПРОБЛЕМЕ ДИАЛОГА ЛИТЕРАТУРЫ И КИНО	337
45. Марија Тодорова, Весна Продановска-Попоска - ГЛАСОВНИТЕ СИСТЕМИ НА ШПАНСКИОТ И НА АНГЛИСКИОТ ЈАЗИК	345
46. Емилија Тодоровиќ - ОБРАЗОВАНИЕ И ПРАКТИКА: УЧЕЊЕ ПРЕКУ РАБОТА-НОВ КОНЦЕПТ ЗА ПРАКТИЧНА ОБУКА ВО ТЕХНИЧКОТО ОБРАЗОВАНИЕ	351
47. Elena Trajanovska, Maja Gjurovikj, Biljana Ivanova - STANDARDS-BASED EDUCATION IN ACHIEVING LANGUAGE INTEROPERABILITY	357
48. Nina S. Ćeklić - NARRATIVE-STYLISTIC FEATURES IN THE NOVEL LETTERS TO DANILO KIŠ BY FILIP GAJIĆ	365
49. Уљянова Марина Алексеевна - ГЕНДЕРНЫЕ ОСОБЕННОСТИ СЕМАНТИЧЕСКОЙ СТРУКТУРЫ СЛОВА ВЗГЛЯД	373
50. Славица Урумова-Марковска - ПРОСВЕТИТЕЛСКИОТ ЛИК НА СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ ВО ПРЕДАНИЈАТА И ЛЕГЕНДИТЕ	383
51. С.Н. Филошкина, Ж.А. Борискина - АВТОР В ПУБЛИЦИСТИЧЕСКОМ ПРОИЗВЕДЕНИИ (НА МАТЕРИАЛЕ КНИГИ Г. ГРИНА “Getting to Know the General. The Story of an Involvement”, 1984.)	391
52. Наталија Хабарова - АНГЛИЙСКИЕ ЗАИМСТВОВАНИЯ В СРЕДСТВАХ МАССОВОЙ ИНФОРМАЦИИ	397
53. Ольга Швецова - ЯЗЫКОВЫЕ ОСОБЕННОСТИ «ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ ПОЭМЫ» А.С. МАКАРЕНКО	407
54. Васко Шутаров - КУЛТУРА И КУЛТУРНА ДИПЛОМАТИЈА ВО ВРЕМЕ НА ПАНДЕМИЈА	415

ГЛАВНИ КАРАКТЕРИСТИКИ НА КОМУНИКАТИВНИОТ ПРИСТАП

Весна Коцева

д-р, Филолошки факултет, Универзитет „Гоце Делчев“-Штип,

E-mail адреса: vesna.koceva@ugd.edu.mk

Апстракт

Трудот претставува теориска интерпретација на карактеристиките на комуникативниот пристап. Во воведниот дел накратко се дискутира за прашањето „кој е најдобриот метод на настава по странски јазик?“. Во продолжение се зборува за основните принципи на комуникативниот пристап, за целите и за неговите главни карактеристики. Потоа се разгледуваат двете диференцирани верзии во теоријата и праксата на комуникативниот пристап, како и јазичните техники кои се користат во рамките на комуникативните стратегии. Во завршетокот на трудот накратко се опишуваат природниот пристап, методот на учење на јазикот преку задачи и лексичкиот пристап.

Клучни зборови: *комуникативен пристап, комуникација, компетенција, метод, странски јазик*

1. Вовед

Читајќи ја историјата на методиката на наставата по странски јазик, забележуваме дека методите на учење на странски јазик се менувале и се нуделе повеќе можности за различен начин на работа на часот по странски јазик. Секој од методите имал свои следбеници и критичари, пред сè, поради тоа што во различни периоди постоеле различни видувања во однос на наставата по странски јазик. Некои методи биле применувани пократко или, пак, подолго време, но сепак ниту еден од нив не излегол целосно од употреба.

Обидувајќи се да најде одговор на прашањето „кој е најдобриот метод на настава по странски јазик?“, Прабу заклучува дека не постои најдобар метод. Својот став го објаснува на три начини: прво, вели дека различните методи се добри во зависност од различните контексти на настава; второ, тврди дека сите методи се делумно точни или валидни; трето, истакнува дека идејата за добар или лош метод сама по себе е погрешна и доведува до заблуда. Третиот став го објаснува преку поимот чувство за прифатливост на наставникот. Самиот поим метод го определува како чувство за прифатливост на наставникот, односно постоење на свесно размислување за ефикасноста на наставата и за самиот процес на учење. Според Прабу, чувството за прифатливост на наставникот е многу важно за текот на наставата во училищата. Ако во потрагата по најдобар метод некои истражувачи сметаат дека го пронашле и со него настојуваат да ги заменат другите методи, тогаш тие си поставуваат пред себе неостварлива цел, бидејќи наставата не претставува низа на процедури кои сами по себе може да ги гарантираат резултатите од учењето. Значи, ако методот варира во зависност од контекстот на наставата, според Прабу, не може да се идентификува најдобриот

метод. Методот, едноставно, можеме да го објасниме како силно и јасно претставено чувство за прифатливост кое има моќ да влијае врз согледувањата и на други наставници. Најдобриот метод се разликува од наставник до наставник, односно најдобро е секој наставник да работи според своето лично чувство за прифатливост во даден момент. Во потрага по најдобриот метод треба да ѝ се даде предност на потрагата во која педагошките согледувања на наставниците и професионалците ќе имаат можност меѓусебно да се споделат, со што поучувањето би можело да стане реалност (Prabhu, 1990: 172-173).

2. Комуникативен пристап

Со појавата на комуникативниот пристап (анг. Communicative Language Teaching) и на поимот *комуникативна компетенција* настанува целосна промена во наставата по странски јазик, бидејќи се цели кон стекнување на комуникативна компетенција и развивање на четирите јазични вештини: слушање, зборување, читање и пишување, а се запоставува усвојувањето на граматичките структури.

Комуникативниот пристап ги обединува предностите на сите претходни методи и става акцент на функционалниот аспект на јазикот, на неговата употреба во секојдневните ситуации со цел да се постигне комуникативна компетенција. Дobar повод за воведување на комуникативниот пристап според Тановиќ е *големиот недостаток на граматичко-преведувачкиот метод, односно фактот дека со овој метод е запоставено усвојувањето на јазикот во неговата примарна комуникативна функција* (Tanović, 1985: 64). Во рамките на овој пристап постојат повеќе концептуални приоди кои ја третираат комуникацијата како суштинска активност во учењето на јазикот со цел да се стекнат комуникативни компетенции. Се смета дека учениците треба да ги познаваат правилата на употреба со цел во одредена ситуација соодветно да продуцираат јазик и да ги познаваат стратегиите кои овозможуваат успешна комуникација. Овој пристап се фокусира на јазикот кој се користи во секојдневната комуникација, односно на функционалниот аспект на јазикот, а помалку на формалните структури. Основните принципи на овој пристап се дека учењето на јазикот настанува како резултат на активности кои вклучуваат вистинска комуникација и кои имаат значење за учениците (Richards & Rodgers, 2001: 161).

Појавата на комуникативниот пристап не е поврзана со наставата по странски јазик во институционален контекст, туку настанува како резултат на еден проект создаден за возрасни во седумдесеттите години на минатиот век кој имал за цел да дефинира колкаво треба да биде нивото на познавање на странскиот јазик за да може говорителот да преживее во земјата во која се зборува тој јазик (Ballero, 2003).

Творците на овој пристап како појдовна точка за својата теорија ги земаат психолингвистичките карактеристики на процесот на учење и ги промовираат во учењето на странскиот јазик. Детето го учи јазикот преку спонтаната комуникација со средината која го опкружува, па според тоа логично е да се примени истиот процес и кај учењето на кој било странски јазик. Тоа значи дека е неопходно и доволно да се биде изложен на инпут на странскиот јазик и на тој начин усвојувањето ќе следи постепено. Заговорниците на оваа идеја сметаат дека странскиот јазик не треба да се учи за да се комуницира со него, туку

треба да се комуницира за да се научи тој јазик. Тие, исто така, истакнуваат дека таквиот процес на учење на странскиот јазик гарантира развој на вистинска јазична компетенција. Оваа идеја во праксата наидува на многу препреки. Ќе наведеме две кои се наметнуваат уште во почетокот и кои се сосема очекувани: првата е неможноста да се создадат граматички точни искази, барем не на почетното ниво на учење, а втората е дека постои неусогласување меѓу јазичните компетенции на говорителот и задачите кои му се поставуваат, односно да биде разбирлив и способен за водење на непречена комуникација само со помош на комуникативните стратегии. И овој проблем најмногу е воочлив на почетно ниво на учење на јазикот.

Целта на наставата по странски јазик не е стекнување на јазична компетенција, туку стекнување на комуникативна компетенција која е многу посложена. Освен јазичната компетенција, тука се вклучени и социолингвистичка компетенција која се однесува на временските и географските вариетети, паралингвистичка компетенција која се однесува на прозодиските елементи како брзина на речовитост, тон на гласот, користење на паузи со цел да се промени значењето, како и екстралингвистичка компетенција која се однесува на значењата кои не се утврдени со вербалниот јазик и вклучува кинезички, проксемички и сетилни способности. На јазикот се гледа како на средство за комуникација во која говорителот и соговорникот комуницираат во реална ситуација, односно во точно дефинирано место и време, со прецизна цел и на некоја определена тема (Rizzardi & Barsi, 2005).

Комуникативниот пристап се разликува од другите индуктивни методи по тоа што се смета дека странскиот јазик и културата на земјата чиј јазик се изучува се поврзани и дека ако се раскине таа врска, се ризикува да се научи еден неприроден јазик.

Според Торнбери, постојат две јасно диференцирани верзии во теоријата и праксата на комуникативниот пристап. Првата е онаа во која се застапува тезата дека јазикот се учи преку примена и дека комуникацијата има секогаш примарна важност. Оваа верзија придонесува за развој на учењето кое се базира врз активности фокусирани на интензивна комуникација. Спротивно од оваа верзија, заговорниците на другата „послаба“ верзија сметаат дека прво треба да се стекне знаење за јазикот, а потоа да се користи јазикот, односно дека е потребно да се усвојат јазичните системи, а потоа да се стават во комуникативна употреба. Со други зборови, треба да се започне со контролирани и планирани јазични активности, потоа постепено да се премине на активности кои се фокусираат на значењето, а на крајот се преминува на чисто комуникативен облик на настава. Се чини дека овој облик на комуникативниот пристап е повеќе прифатен и се појавува во праксата во многу делови од светот (Thornbury, 1999).

Главната цел на овој пристап е да се постигне точност и течност (речовитост) во говорот, додека граматиката има помала важност. Ученикот треба да го научи јазикот кој би го користел за да знае да зборува за себе, за сопственото искуство, за желбите, да знае да искаже согласување, идеи, лични ставови итн. Поради тоа што е невозможно да се предвиди јазикот од кој ќе има потреба ученикот, основна цел на методот е учениците да научат на кој начин можат да ги комбинираат различните елементи кои ги познаваат и да ги приспособат на потребите на комуникативниот акт. Со цел да се поттикне јазичната продукција, дидактичките активности се базираат врз реални ситуации, а се менува и улогата

на наставникот кој не ги поправа грешките и не ги прекинува учениците додека зборуваат за да не ја прекине нивната јазична продукција. Значи, вниманието се свртува од наставникот и содржината на наставата кон ученикот којшто преку обиди и грешки го учи јазикот, со цел да создава со него комуникативни акти. Се менуваат и начините на презентација и вежбање на јазикот, односно методите кои се базираат врз граматика се заменуваат со активности кои се јазично и општествено контекстуализирани. За да се олесни учењето, на часот се воведуваат автентични материјали како предмети, слики, фотографии, цртежи, статии од весници, снимки од телевизиски програми, односно странскиот јазик станува природно средство за комуникација. Грешките кои ги прават учениците се толерираат за сметка на точното изразување и се сметаат како дел од еден меѓујазик кој се развива (Rizzardi & Barsi, 2005).

И Фотос и Хинкел го опишуваат комуникативниот пристап како учење на странски јазик кое не вклучува *формално граматичко поучување* или *корекција на грешките на учениците*, туку на учениците им се презентира *голема количина на значенски инпут кој содржи целни форми и вокабулар* (Hinkel & Fotos, 2001: 4).

Според Мартон (Marton, 1988) главни карактеристики на овој метод се:

Најголем дел од часот е посветен на говорни активности;

На часот се користи само странскиот јазик;

Најголем дел од активностите се базираат врз спонтана, непланирана комуникација;

Наставните активности се фокусираат на размена на информации (договор околу значењето), а не на јазикот и неговите форми;

Структурата на странскиот јазик не се предава експлицитно, нема граматички објаснувања и вежби и нема граматички тестови. Граматиката се усвојува спонтано, како последица на разните комуникативни активности на часот;

Грешките во говорот не се коригираат директно и експлицитно од страна на наставникот, особено не граматичките грешки. Тие или целосно се игнорираат или дискретно се коригираат, на пример, преку техниката експанзија;

Наставникот само ја надгледува или ја насочува работата на часот, а активностите се одвиваат во парови или во групи;

Говорот се вежба преку решавање на проблеми или барање информации;

На часот учениците се служат со комуникативни стратегии. На пример, ако ученикот не знае некој збор, наставникот наместо директно да му го каже, бара од ученикот да го опише значењето на тој поим парафразирајќи го.

Мартон наведува дека во рамките на комуникативните стратегии се користат следните јазични техники:

Организирање на активна комуникативна настава и создавање на смисловен инпут. Реализацијата на оваа функција се одвива преку игра и разни забавни активности, решавање на проблеми, доаѓање до информации итн.;

Давање на фидбек кој е во директна врска со она што го изговара ученикот. Овде постои т.н. позитивен фидбек кога пораката е разбирлива и негативен фидбек кога се јавува блокада во комуникацијата и кога наставникот настојува да ја отстрани таа блокада. Тогаш често се користи т.н. експанзија, кога на индиректен начин се поправаат искази кои се јасни според значењето, но неточни според формата.

Еден од комуникативните пристапи е *природниот пристап* (анг. The Natural Approach) на Крешен и Терел кој е заснован врз теорија за усвојување на јазикот според која јазикот се усвојува кога ученикот е изложен на разбирлив и интересен инпут кој е малку над нивото на познавање на јазикот на кое се наоѓа тој, во услови на низок афективен филтер, односно кога ученикот е релаксиран и се чувствува сигурно. Бидејќи вниманието е свртено кон значењето на пораката, а не кон нејзината форма, Крешен и Терел тврдат дека за остварување на комуникацијата најважно е учениците да го разберат значењето на зборовите кои им се упатени. Според тоа, усвојувањето на јазикот нема да се случи без разбирање на вокабуларот, односно совладувањето на морфологијата и на синтаксата зависи од тоа дали инпутот е разбирлив, а разбирливоста е директно поврзана со способноста да се препознае значењето на клучните елементи во исказот (Krashen & Terrell, 1983: 155).

Еден од поновите методи кој спаѓа во групата на комуникативните методи е *методот на учење на јазикот преку задачи* (анг. Task-based Learning). Лонг и Крукс тврдат дека *педагошките задачи претставуваат средство за презентирање на адекватни јазични елементи кои учениците ќе ги преобликуваат преку примена на когнитивно процесирање* (Long & Crookes, 1992: 12; цитирано според: Даскаловска, 2010). Улогата на наставникот е да презентира материјал и вежби кои ќе му овозможат на ученикот спонтано, самостојно и непосредно да експериментира со странскиот јазик. Што се однесува до граматиката, ученикот се запознава со новите граматички структури преку читање на текст во кој е употребена таа структура и тој треба да го сфати значењето од контекстот. Потоа, граматичката форма се објаснува експлицитно и се вежба преку задачи во кои се бара да се искористи таа форма. Типична наставна програма која се базира врз овој метод се состои од збирка на задачи кои вклучуваат трансфер на информации (анг. information-gap activities), идентификување и изразување на лични ставови или чувства како одговор на дадена информација (анг. option-gap activities), доаѓање до нова информација преку процеси на заклучување, размислување или забележување на дадени односи или правилности (анг. reasoning-gap activities), комбинирање на различни делови на информации за да се добие една целина (анг. jigsaw activities), играње улоги (анг. role-plays) итн. (Даскаловска, 2010).

Во комуникативните методи се вбројува и *лексичкиот пристап* (анг. The Lexical Approach). Главен предмет на истражување и проучување на овој пристап се лексемите и нивниот произведен потенцијал, а помало внимание се посветува на граматиката како главен механизам со чија помош настануваат новите конструкции (Lewis, 1993: 37; цитирано според: Vergovec, 2007). Едно од важните обележја на лексичкиот пристап е дека јазикот се состои од *граматикализирана лексика* (анг. grammaticalised lexis), т.е. од лексика врз која се темели граматиката и на која граматиката ѝ служи за воспоставување на меѓусебните односи, а не обратно, и од *лексикализирана граматика* (анг. lexicalised grammar), односно лексика која се темели врз граматиката (Lewis, 1993: 89). Со поимот *лексикализирана граматика* се потенцира дека лексемите, односно лексичките колокации, се основа на јазикот и носители на значењето, а не граматиката и граматичките правила според кои се спојуваат лексемите во поголеми синтаксички целини. Значи, граматиката е во служба на лексемите и на произведување на значењето. Овој поглед на поучување целосно се разликува

од традиционалните структуралистички пристапи според кои говорителот на странскиот јазик мора прво да ги совлада граматичките правила за да биде способен да создава точни реченици. Со примената на овој пристап во наставата по странски јазик се запоставува учењето на граматиката и на поединечните зборови, а се посветува внимание на лексичките колокации кои се носители на голем дел од значењето во текстот.

Комуникативниот пристап доживува многу критики, бидејќи го запоставува учењето на граматиката, а со тоа се ризикува да се зголеми бројот на грешките. Но, несомнено е дека се големи и неговото влијание и неговото значање, бидејќи во голема мера го менува пристапот во учењето и предавањето на странските јазици, иако со текот на времето се воочуваат многу негови недостатоци, а тоа повлекува и многу промени на првобитната верзија (Thornbury, 2006).

3. Заклучок

Можеме да утврдиме дека комуникативниот пристап ги обединува предностите на сите претходни методи и става акцент на функционалниот аспект на јазикот, на неговата употреба во секојдневните ситуации со цел да се постигне комуникативна компетенција. Неговата главната цел е да се постигне точност и речовитост во говорот, додека граматиката има помала важност, односно учениците треба да научат на кој начин можат да ги комбинираат различните елементи кои ги познаваат и да ги приспособат на потребите на комуникативниот акт. Комуникативниот пристап несомнено има големо влијание и значање, бидејќи во голема мера го менува пристапот во учењето и предавањето на странските јазици.

Библиографија

1. Даскаловска, Н. (2010). Усвојување на вокабуларот на англискиот како странски јазик во Р. Македонија преку екстензивно читање. Докторска дисертација.
2. Ballero, G. (2003). Un approccio comunicativo nell'insegnamento dell'italiano come lingua straniera. Atti del seminario di aggiornamento per insegnanti di Italiano all'estero organizzato dall'ESI, 24 Maggio 2003, Hotel Hilton, Amsterdam. Преземено 5. јули 2012., од http://www.didaweb.net/mediatori/articolo.php?id_vol=1359.
3. Bergovec, M. (2007). Leksički pristup u nastavi stranih jezika s posebnim osvrtom na hrvatski, LAHOR – 3, Godina II, 53-66.
4. Hinkel, E., & Fotos, S. (2001). New perspectives on grammar teaching in second language classrooms. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum.
5. Krashen, S., & Terrell, T. (1983). The natural approach. Oxford: Pergamon Press.
6. Lewis, M. (1993). The Lexical Approach. London: Language Teaching Publications.
7. Long, M. H., & Crookes, G. (1992). Three Approaches to Task-Based Syllabus Design. TESOL Quarterly, 26(1), 27-56.
8. Marton, F. (1988). Describing and improving learning. In Schmeck, R. R. (Ed.), Learning strategies and learning styles. New York: Plenum Press, 53-82.
9. Prabhu, N. S. (1990). There Is No Best Method-Why? TESOL Quarterly, 24(2),

- 161-176.
10. Richards, J., & Rodgers, T. (2001). *Approaches and Methods in Language Teaching*. Cambridge: Cambridge University Press.
 11. Rizzardi, M. C., & Barsi, M. (2005). *Metodi in classe per insegnare la lingua straniera*. Milano: LED Edizioni Universitarie.
 12. Tanović, I. (1985). Prevođenje u nastavi stranih jezika. *Sarajevski slavistički dani*, 1, 63-68.
 13. Thornbury, S. (1999). *How to teach grammar*. Harlow: Pearson Longman.
 14. Thornbury, S. (2006). *Grammar*. Oxford: Oxford University Press.